

Päin pirkkalaa

Yle lähetti taannoin Jari Tervon toimittaman ja Marjo Vilkon käsikirjoittaman sarjan Kylmän sodan Suomi. TV-ohjelmaan liittyy myös radiosarja Suomettumisen aika. Radioversion nimi on kuvaavampi, ja radion kerronta tukee sopivasti viestiä. Mainiota journalismia, kertakaikkiaan!

Paraikaa lähetetään uusintana toistakymmentä vuotta vanhaa Ylen TV-draamaa Uutishuone. Sen tapahtumat sijoittuvat myös kylmän sodan 60- ja 70-luvuille, jolloin Ylen uutistoimitus oli taistolaisten hallussa. Ohjelmien niputtaminen ei liene ihan sattumaa. Venäjän meneillään oleva uhittelu Ukrainaa vastaan sähköistää tunnelmaa, mutta tämä ajoitus lienee vain ”onnellinen” sattuma.

Minulle suomettuminen on yhä kouriintuntuva käsite. Se jarrutti joidenkin haaveiden toteuttamista. Suomettuminen oli kuitenkin parempi vaihtoehto kuin esimerkiksi Viron kohtalo. Neuvosto-Suomessa olisin luultavasti luisunut luuseriksi.

Edellä mainittujen ohjelmien myötä mieleen muistui eräs kummallinen vaihe 1970-luvulta. Sattumoisin luin siitä paljon ja tein jopa muistiinpanoja. Kyse on Pirkkalan monisteesta eli yläkoulun historian ja yhteiskuntaopin marxilaisesta opetuskokeilusta.

Suomi oli silloin demarien talutusnuorassa. Pääministerinä vaikutti Kalevi Sorsa, opetusministerinä pyöri nouseva tähti Ulf Sundqvist ja kouluhallituksen pääjohtajana hääri Erkki Aho. Oppikirja laadittiin Tampereen yliopistossa.

Tampereen yliopiston tiedotusoppia hallitsi silloin kaksi stalinistiproffaa, Hemánus ja Nordenstreng, mutta tästä Pirkkalan opetusmateriaalista vastasi saman yliopiston psykologian laitos. Koko homma olisi kai homehtunut muun suomettumismateriaalin joukossa, ellei dosentti Jari Leskinen olisi kirjoittanut asiasta poleemista kirjaansa Kohti sosialismia.

Kokeilussa yritettiin kasvattaa pirkkalalaisista yläasteen koululaisista alttiita ottamaan vastaan sosialismin siemen. Oppilaille syötettiin yksipuolista tietoa, joka suurelta osin oli kotoisin itärajan takaa.

Eräs kokeilun tutkijoista on kertonut myöhemmin, ettei kokeilu ollut niinkään historian opetuksen kokeilua. Sen tavoitteena oli tutkia, miten lasten maailmankuvaa voidaan muuttaa ja miten muutosta voidaan tutkia. Huh-huh!

Kokeilussa kerättyä tietoa oli tarkoitus hyödyntää peruskoulun opetussuunnitelmissa. Järkeiltiin, että jos opetukseen saadaan lisätyksi sosialismia, nuoret äänestäisivät aikuisiksi vartuttuaan vasemmistoa. Tarkoitus oli siis horjuttaa porvarien asemia ja sementoida sosialistien valta.

Kokeilu kalahti lopulta omaan nilkkaan. Eduskunnassa asiasta tehtiin hallitukselle kysely. Aineisto oli mitä herkullisinta. Syntyi poliittinen mediakohu. Pirkkalan puolustajat jyrättiin, Kekkonen suuttui, ja seuraavissa vaaleissa kokoomus jylläsi.

Jos joku asia epäonnistuu, meillä on tapana sanoa, että se meni päin mäntyä tai tai että se meni päin prinkkalaa. Ensimmäinen vertaus on tuttu: olemme tottuneet hakkaamaan päätämme mäntyyn. Päin prinkkalaa selittynee Turussa ammoin hevosvaunuille sattuneella onnettomuudella.

Kouluhumorissa pieleen menneestä Pirkkalan kokeilusta kehkeytyi uusi naseva sanonta: tämä meni nyt päin pirkkalaa.

pajen.fi